

BOLALARDA LARINGOSPAZM KASALLIGI VA UNDA BIRINCHI YORDAM KO'RSATISH

Nazirova Dilafruz Tohirjonovna

Termiz Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi 1-Maxsus klinik fanlar kafedrası

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqola bolalarda uchraydigan laringospazm holatini o'rganishga bag'ishlangan. Laringospazm hiqildoq mushaklarining reflektor qisqarishi natijasida ovoz yorig'ining torayishi yoki vaqtincha yopilib qolishi bilan tavsiflanadigan o'tkir patologik holat hisoblanadi. Ushbu holat asosan erta yoshdagi bolalarda uchraydi va nafas olish jarayonining keskin buzilishi bilan kechadi. Maqolada kasallikning etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari, diagnostika usullari, differensial tashxisi hamda birinchi yordam ko'rsatish tamoyillari keng yoritilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, laringospazm holatida o'z vaqtida va to'g'ri ko'rsatilgan birinchi yordam og'ir gipoksiya va asfiksiya rivojlanishining oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: laringospazm, hiqildoq spazmi, gipoksiya, asfiksiya, bolalar patologiyasi, spazmofiliya, pediatriya.

KIRISH

Bolalar organizmi kattalarga nisbatan anatomik va fiziologik jihatdan bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Ayniqsa nafas olish tizimi tuzilishi jihatidan sezilarli farq qiladi. Bolalarda hiqildoq torroq bo'lib, shilliq qavatlari bo'sh tuzilishga ega va qon tomirlarga boy hisoblanadi. Shu sababli nafas yo'llarida yuzaga keladigan har qanday patologik jarayon tez rivojlanib, nafas yetishmovchiligiga olib kelishi mumkin.

Laringospazm pediatriya amaliyotida uchraydigan o'tkir holatlardan biri bo'lib, hiqildoq mushaklarining reflektor tarzda keskin qisqarishi natijasida ovoz yorig'i torayadi yoki to'liq yopilib qoladi. Natijada havo o'pkaga yetib bormaydi va organizmda gipoksiya rivojlanadi. Bu holat ayniqsa erta yoshdagi bolalar uchun xavfli hisoblanadi.

Ko'pincha laringospazm 6 oydan 2 yoshgacha bo'lgan bolalarda uchraydi. Bu yosh davrida kalsiy va fosfor almashinuvi faol kechadi. Agar organizmda D vitamini yetishmovchiligi kuzatilsa, nerv-mushak tizimining qo'zg'aluvchanligi ortadi va spazmofiliya rivojlanishi mumkin.

Shu sababli laringospazmni erta aniqlash, uning sabablarini o'rganish hamda tezkor birinchi yordam ko'rsatish pediatriya amaliyotida muhim ahamiyatga ega.

TADQIQOT MAQSADI VA VAZIFALARI

Tadqiqotning asosiy maqsadi bolalarda laringospazm rivojlanish mexanizmini o'rganish hamda birinchi yordam ko'rsatish usullarini tizimlashtirishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

Laringospazmning etiologik omillarini aniqlash

Patogenezi mexanizmlarini o'rganish

Klinik belgilarini tavsiflash

Diagnostika va differensial tashxis usullarini ko'rsatish

Birinchi yordam ko'rsatish algoritmini ishlab chiqish.

LARINGOSPAZM ETIOLOGIYASI

Bolalarda laringospazm rivojlanishiga turli omillar sabab bo'lishi mumkin. Eng ko'p uchraydigan sabablar quyidagilar hisoblanadi:

- D vitamini yetishmovchiligi
- Gipokalsemiya
- Raxit kasalligi
- Yuqori nafas yo'llari infeksiyalari
- Allergik reaksiyalar
- Kuchli yig'lash yoki qo'rquv
- Begona jism aspiratsiyasi
- Gastroezofageal refluyks

Ayniqsa D vitamini yetishmovchiligi natijasida rivojlanadigan spazmofiliya laringospazmning asosiy sabablaridan biri hisoblanadi.

PATOGENEZ

Laringospazm reflektor mexanizm asosida rivojlanadi. Hiqildoq shilliq qavati retseptorlari turli ta'sirlar natijasida qo'zg'aladi. Ushbu qo'zg'alish markaziy nerv tizimiga uzatiladi va natijada hiqildoq mushaklari reflektor tarzda qisqaradi.

Agar organizmda kalsiy yetishmovchiligi mavjud bo'lsa, nerv-mushak tizimining qo'zg'aluvchanligi ortadi. Bu esa mushaklarning spazmga moyilligini oshiradi. Natijada hiqildoq mushaklari keskin qisqarib, ovoz yorig'i torayadi.

Ovoz yorig'ining torayishi natijasida havo o'pkaga yetib bormaydi va gipoksiya rivojlanadi. Agar spazm uzoq davom etsa, asfiksiya holati yuzaga kelishi mumkin.

KLINIK BELGILARI

Laringospazm odatda to'satdan boshlanadi. Quyidagi klinik belgilar bilan namoyon bo'ladi:

- Nafas olish qiyinlashuvi
- Hushtaksimon nafas (stridor)
- Ovoz chiqmasligi yoki bo'g'i ovoz
- Bola qo'rqib ketishi
- Teri oqarishi yoki ko'karishi
- Bo'yin mushaklarining taranglashishi
- Og'ir holatlarda quyidagilar kuzatilishi mumkin:
- hushdan ketish
- yurak urishining buzilishi
- qisqa muddatli nafas to'xtashi

DIAGNOSTIKA

Laringospazm tashxisi asosan klinik belgilar asosida qo'yiladi. Bunda quyidagi usullar qo'llanilishi mumkin:

- bemorning anamnezini o'rganish
- klinik ko'rik
- laborator tekshiruvlar
- kalsiy darajasini aniqlash

Ba'zi hollarda differensial tashxis qo'yish uchun qo'shimcha tekshiruvlar o'tkazilishi mumkin.

DIFFERENSIAL TASHXIS

Laringospazmni quyidagi kasalliklardan farqlash muhim hisoblanadi:

- o'tkir stenozlovchi laringotraxeit
- epiglottit
- bronxial astma
- begona jism aspiratsiyasi

Bu kasalliklar ham nafas yetishmovchiligi bilan kechishi mumkin, shuning uchun to'g'ri tashxis qo'yish muhim ahamiyatga ega.

BIRINCHI YORDAM KO'RSATISH

Laringospazm rivojlanganda tezkor choralar ko'rish zarur. Birinchi yordam quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

- Bolani tinchlantirish va vertikal holatga keltirish
- Xonani shamollatish va toza havo kirishini ta'minlash
- Bolaning yuziga sovuq suv sepish
- Reflektor ta'sir choralari qo'llash
- Zarurat bo'lsa kislorod berish

Agar spazm uzoq davom etsa yoki bola ahvoli og'irlashsa, tez tibbiy yordam chaqirish zarur.

ASORATLAR

O'z vaqtida yordam ko'rsatilmasa quyidagi asoratlar rivojlanishi mumkin:

- miya gipoksiyasi
- yurak faoliyatining buzilishi
- hushdan ketish
- asfiksiya
- o'lim xavfi

PROFILAKTIKA

Laringospazm rivojlanishining oldini olish uchun quyidagi profilaktik choralar muhim hisoblanadi:

- D vitamini profilaktikasi
- raxit kasalligini oldini olish
- allergik kasalliklarni davolash
- nafas yo'llari infeksiyalarini o'z vaqtida davolash
- bolani stressli holatlardan asrash

XULOSA

Bolalarda laringospazm o'tkir va hayot uchun xavfli holatlardan biri hisoblanadi. Ushbu patologiya hiqildoq mushaklarining reflektor qisqarishi natijasida yuzaga keladi. O'z vaqtida va to'g'ri ko'rsatilgan birinchi yordam og'ir asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Profilaktik choralar, ayniqsa D vitamini qo'llash va raxit kasalligini oldini olish laringospazm rivojlanish xavfini kamaytiradi.

- 1- Nelson Textbook of Pediatrics
- 2- World Health Organization. Child respiratory diseases guidelines.
- 3- O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi klinik protokollari.
- 4- Bolalar pediatriyasi bo'yicha o'quv qo'llanma.
- 5- Bolalar reanimatologiyasi asoslari.
- 6- Nafas yo'llari kasalliklari bo'yicha zamonaviy ilmiy maqolalar.
- 7- Pediatriyada shoshilinch holatlar bo'yicha metodik tavsiyalar.
- 8- Bolalar kasalliklari propedevtikasi.